

การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม

น.ต.หญิง อรวีร์ ตระกูลสุน

บทนำ

การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน บุคคลบางกลุ่มไม่พยายามแยกแยะผลประโยชน์ออกจากกันอย่างเด็ดขาด ซึ่งมีด้วยกันหลายรูปแบบ การเปลี่ยนแปลงระบบการคิด เป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาการทุจริต บทความฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน รูปแบบ ระบบการคิดที่ถูกต้อง และตัวอย่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

คำจำกัดความของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม

สถาบันวิทยาลัยชุมชนได้ให้ความหมายของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมไว้ดังนี้ การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม (Conflict of Interest) หรือผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง สถานการณ์หรือการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการ พนักงานบริษัท หรือผู้บริหาร ด้วยการใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและพวกพ้อง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา และกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ผิดต่อหลักจริยธรรม หลักกฎหมาย หลักธรรมาภิบาล

ระบบการคิดแบบฐาน ๑๐ (Analog Thinking) และ ระบบการคิดแบบฐาน ๒ (Digital Thinking)

สาเหตุหนึ่งของการเกิดปัญหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน คือการใช้ระบบการคิดที่ไม่ถูกต้อง แนวทางการแก้ปัญหา ต้องเริ่มที่ตัวบุคคล ปรับเปลี่ยนระบบการคิดจากระบบการคิดแบบฐาน ๑๐ เป็นแบบฐาน ๒ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ ป.ป.ช.ได้ให้คำจำกัดความของระบบการคิดทั้ง ๒ แบบไว้ดังนี้

ระบบการคิดแบบฐาน ๑๐ คือ ระบบการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวเลขหลายตัว อาจหมายถึงโอกาสที่เลือกได้หลายทาง เกิดความคิดที่หลากหลาย ซ้ำซ้อน เจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวมออกจากกันได้และนำบุคลากรหรือทรัพย์สินราชการมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว เพื่อพวกพ้อง เครือญาติ

ระบบการคิดแบบฐาน ๒ คือ ระบบการคิดวิเคราะห์ข้อมูลตัวเลขที่สามารถเลือกได้เพียง ๒ ตัวเท่านั้น คือ ๐ และ ๑ อาจหมายถึงโอกาสที่เลือกได้เพียง ๒ ทาง เช่น ใช่ กับ ไม่ใช่, เท็จ กับ จริง และผลประโยชน์ส่วนตัว กับ ผลประโยชน์ส่วนรวม เจ้าหน้าที่รัฐสามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวมออกจากกันได้เด็ดขาด ชัดเจน และไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์

รูปแบบของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวส่วนรวม

รูปแบบการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม มีหลากหลายไม่จำกัด เฉพาะรูปแบบของเงินหรือทรัพย์สิน แต่รวมถึงรูปแบบอื่น ๆ ด้วย จำแนกออกเป็น ๔ รูปแบบ ดังนี้

การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ (Accepting benefits) คือ การรับผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมทั้งที่เป็นเงินและไม่เป็นเงินในหลากหลายรูปแบบ เช่น การแบ่งหุ้น การให้คูปอง การจัดเลี้ยงอย่างฟุ่มเฟือย การให้ความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่รัฐรับของขวัญจากผู้บริหารของบริษัทเอกชน เพื่อช่วยให้ชนะการประมูลรับงานโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ

การทำธุรกิจกับตนเอง (Self-dealing) หรือเป็นคู่สัญญา (Contracts) คือ การใช้ตำแหน่งหน้าที่การงานเพื่อหาประโยชน์ให้กับตนเอง ครอบครัว หรือพวกพ้อง เช่น ผู้บริหารหน่วยงาน ทำสัญญาจ้างบริษัทที่ภรรยาของตนเองเป็นเจ้าของมาเป็นที่ปรึกษาของหน่วยงาน

การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งหน้าที่หรือหลังเกษียณอายุ (Post – employment) คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเมื่อออกจากหน่วยงานของรัฐ หรือภายหลังเกษียณได้ไปทำงานโดยใช้อิทธิพลจากที่เคยดำรงตำแหน่งเดิมมารับงานหาผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง เช่น ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกษียณอายุ ใช้อิทธิพลตอนที่เคยดำรงตำแหน่ง รับเป็นที่ปรึกษาให้บริษัทเอกชนที่ตนเคยติดต่อประสานอ้างว่าจะได้ติดต่อกับหน่วยงานรัฐได้อย่างราบรื่น

การทำงานพิเศษ (Outside employment or moonlighting) คือ การใช้สถานภาพตำแหน่งหน้าที่การงานเข้าไปเป็นที่ปรึกษา กรรมการ หุ้นส่วน หรือเป็นเจ้าของกิจการภาคเอกชน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ยังรวมถึงการใช้เวลา เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ของรัฐ ในการทำงานพิเศษภายนอก เช่น เจ้าหน้าที่รัฐอาศัยตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ รับจ้างเป็นที่ปรึกษาโครงการ เพื่อให้บริษัทเอกชนที่ว่าจ้างมีความน่าเชื่อถือมากกว่าบริษัทคู่แข่ง

การรู้ข้อมูลภายใน (Inside information) คือ เจ้าหน้าที่รัฐใช้ประโยชน์จากการรับรู้ข้อมูลภายในหน่วยงาน หาผลประโยชน์ให้ตนเองหรือพวกพ้อง โดยการขายข้อมูล เช่น เจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงานเปิดเผยหรือ ขายข้อมูลสำคัญของฝ่ายที่มายื่นประมูลไว้ก่อนหน้าให้แก่ผู้ประมูลรายอื่น ทำให้ฝ่ายที่มายื่นข้อมูลก่อนหน้านั้นเสียเปรียบ

การใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อประโยชน์ธุรกิจส่วนตัว (Using your employer’s property for private advantages) คือ การนำทรัพย์สินต่าง ๆ ของหน่วยงานรัฐไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ทำให้หน่วยงานของรัฐเสียหายหรือเสียประโยชน์ เช่น เจ้าหน้าที่รัฐนำวัสดุครุภัณฑ์หน่วยงานมาใช้ที่บ้าน หรือใช้โทรศัพท์หน่วยงานติดต่อธุระส่วนตัว หรือนำรถส่วนตัวมาล้างที่หน่วยงาน

การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง (Pork - barreling) คือ การใช้อิทธิพลทางการเมืองเพื่ออนุมัติโครงการหรือผลตอบแทนในพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการหาเสียงเลือกตั้ง เช่น นักการเมืองในจังหวัด ขอเพิ่มงบประมาณ เพื่อทำโครงการตัดถนนสร้างสะพานลงในจังหวัด โดยใช้ชื่อหรือนามสกุลของตนเองเป็นชื่อสะพาน

การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์แก่เครือญาติหรือพวกพ้อง (Nepotism) หรือ ระบบอุปถัมภ์ (Patronage System) คือ การใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ ทำให้หน่วยงานของตนเข้าทำสัญญากับบริษัทของพี่น้องของตน เช่น พนักงานสอบสวน ละเว้นไม่นำบันทึกการจับกุมที่เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมทำขึ้นในวันเกิดเหตุ รวมเข้าสำนวน แต่กลับเปลี่ยนบันทึกและแก้ไขข้อหาในบันทึกการจับกุมเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องหา ซึ่งเป็นญาติของตนให้รับโทษน้อยลง คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วมีมูลความผิดทางอาญาและทางวินัยอย่างร้ายแรง

การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานรัฐอื่น (influence) เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือพวกพ้อง เช่น เจ้าหน้าที่รัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่ในฐานะผู้บริหาร เข้าแทรกแซงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ให้ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยระเบียบและกฎหมาย หรือฝ่าฝืนจริยธรรม

ตัวอย่างมาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ หมวด ๖ (เอกสารโครงการปลูกฝังวิถีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม, หน้า ๗๔ - ๗๗)

มาตรา ๑๒๘

ห้ามมิให้เจ้าพนักงานรัฐ รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ นอกเหนือจากทรัพย์สิน หรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ยกเว้น การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.กำหนด

มาตรา ๑๒๙

การกระทำใด อันเป็นการฝ่าฝืน ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

สรุป

การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม นับว่าเป็นสาเหตุที่สำคัญสาเหตุหนึ่งต่อการนำไปสู่ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในทุกส่วนของสังคมไทย ดังนั้น คนไทยทุกคนต้องพยายามปรับเปลี่ยนระบบการคิดให้ได้ ต้องพยายามแยกแยะผลประโยชน์ออกจากกันให้เด็ดขาด ต้องไม่คำนึงพวกพ้องของตนเอง เพื่อที่สังคมไทยจะได้เป็นสังคมที่ใสสะอาด ปราศจากการการทุจริต การกระทำผิดกฎหมายใด ๆ

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (๒๕๖๒). โครงการปลูกฝังวิถีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม. กรุงเทพฯ.

สถาบันวิทยาลัยชุมชน. (๒๕๖๒). คู่มือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ จาก <http://www.bcca.go.th/uploads/file/Conflict.pdf>.

บริษัทการบินไทย จำกัด มหาชน. (๒๕๖๐). TG รวมพลังป้องกันภัยทุจริต [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER1/DRAWER057/GENERAL/DATA0000/00000855.PDF>.